

LITERARNE DELAVNICE

Igor Saksida

IZ PORTOROŠKIH DELAVNIC

0 Podjetje **Different** (Trzin) je od 1. do 3. julija 1992 v Portorožu organiziralo republiški seminar **Branje, sporočanje in književna vzgoja na razredni stopnji osnovne šole**, in sicer kot pedagoške delavnice na omenjene teme. Uvodoma je potrebno zapisati, da so delavnice (nanašajoče se na besedila iz drugega, tretjega in četrtega berila) dobro uspele, nekateri izdelki pa so med ostalimi še posebej izstopali (bodisi kot prikaz lastnega odnosa do sporočilnosti besedila bodisi kot sheme za šolsko interpretacijo besedila). Visoka kvaliteta izdelkov potemtakem razveljavlja nekatere - resda zelo redke - trditve, češ da tega ali onega berila niso (ne bodo) sprejeli ne učitelji ne učenci. Uspešno delo v okviru portoroških delavnic in poudarjanje dejstva, da imajo učenci berila radi, govorijo v prid modelu šolske interpretacije, oblikovanem ob novih berilih za razredno stopnjo osnovne šole. Hkrati velja ponovno poudariti, da berilo ne zajema vseh besedil, ki jih potrebujejo učitelj in učenci pri pouku - v okviru tipologije branja je namreč jasno načrtovana razlika med pragmatičnim in literarnoestetskim branjem - kar pomeni, da je berilo namenjeno **književni** (s širšega zornega kota tudi jezikovni) **vzgoji**, in ni ilustrativno gradivo vsebinam iz SND. Pri izboru besedil iz berila je učitelj v veliki meri svoboden, četudi bi se pri tem veljalo ozirati na t.i. **osrednje avtorje** berila, ki so vidni iz abecednega kazala (avtorji z več besedili/besedilnimi odlomki; 2. berilo: N. Grafenauer, O. Župančič, S. Kosovel, 3. berilo: B. A. Novak, B. Štampe-Žmavc, J. Snoj; 4. berilo: D. Zajc, M. Dekleva, F. Forstnerič). Ob berilu je možno obravnavati tudi druga umetnostna besedila (2. berilo: še kako pesem iz Pedenjpeda, 3. berilo: Pesmi za punčke in pobe, 4. berilo: Na papirnatih letalih, Abecedarija); stara berila bi veljalo opustiti, saj poleg njihove neskladnosti z načeli in smotri pouka književnosti tudi niso v Katalogu učbenikov, delovnih zvezkov, priročnikov in drugih gradiv za šolsko leto 1992/93.

1 Izdelki učiteljev/udeležencev delavnic so temeljili na skici, predstavljeni v gradivu Povzetki tem seminarja; skelet šolske interpretacije se je oblikoval kot zaporedje faz, ki jih priporoča književna didaktika (npr. B. Krakar-Vogel: *Skice za književno didaktiko*, ZRSŠ, Ljubljana, 1991) in ki velja tudi za razredno stopnjo osnovne šole. Udeleženci so obravnavali naslednja besedila:

- 2. berilo: I. Rob: *Sonce me je poljubilo*, F. Lainšček: *Mavrica*;
- 3. berilo: M. Košuta: *Morda tudi žabice*, B. A. Novak: *V ozvezdju Postelje*;
- 4. berilo (novo, še v pripravi): M. Dekleva: *Sanje o govoreči češnji*, A. de Saint-Exupéry: *Mali princ in vrtnice*.

Besedila so po težavnosti različna, od lažjih (*Sonce me je poljubilo*) do zelo težkih (*Sanje o govoreči češnji*); temu ustrezno so bile interpretacije, kar pomeni, da so izhajale iz sporočilnosti/vsebine besedila samega. Prikaz konceptov šolskih interpretacij bo temeljil na besedilu kot izhodišču, z očitom variant posameznih faz (a, b, c...), ki jim je mestoma dodan komentar.

1.1 Uvodna motivacija

Zanimivo je, da so udeleženci izhajali iz motivacije kot priprave učenca na branje/poslušanje besedila, in pri tem upoštevali obe plasti motivacije; to sta:

- predstavna/domišljajska plast,
- razpoloženska/čustvena plast.

Domišljajska motivacija se lahko oblikuje kot igra, in sicer besedna (Domišljajski binom,

Igra vprašanj) ali uprizoritvena (igra vlog, lutke). Taka motivacija se povezuje z otrokovo zunajliterarno izkušnjo in medbesedilnostjo - domišljajska igra torej **izhaja** iz predstav, vezanih na stvarnost, že prebranih besedil (pravljčni kliše ipd.) - pa tudi s spomini in čustvi, ki jih nenavadna predstavnost vzbudi. Domišljajske igre kot eidetskega videnja nenavadne stvarnosti torej ni mogoče ločiti od čustvene motivacije; na to zvezo je književna didaktika pogosto opozarjala: "Uvodno motivacijo že J. Bezjak v navedeni knjigi definira kot "ustvarjanje zanimanja in pravega razpoloženja". Taka opredelitev se pojavlja tudi pri sodobnih strokovnjakih za književno didaktiko. D. Rosandić imenuje to fazo doživljajsko-spoznavna motivacija, saj želi tako poudariti, da je zanimanje za književno delo mogoče zbuditi z vplivanjem bodisi na učenčev razum bodisi na izkušnje, čustva, čute, domišljijo ali pa na več sestavin hkrati." (*Skice za književno didaktiko*, st. 11). Motivacije, ki so jih oblikovali udeleženci, so opozarjale še na eno bistveno izhodišče te faze šolske interpretacije - motivacija se veže na (kasneje) obravnavano besedilo, izhaja torej iz anticipacije motivike in tematike besedila ter naslovnikovega sprejemanja. V tem je tudi bistvena razlika med modelom šolske interpretacije in npr. kreativnim pisanjem: književna didaktika namreč postopke šolske interpretacije oblikuje na podlagi kvalitetnega doživetja besedila kot cilja, h kateremu je usmerjen celoten postopek - kreativno pisanje pa kot cilj postavlja učenčevo ustvarjalno pisanje, s tem da je branje besedila lahko zgolj motivacija za to. Takó opredeljeno je kreativno pisanje mogoče umestiti v **nove naloge** kot zadnjo fazo modela obravnave besedila.

1.2. Interpretativno branje in premor po branju

Ta faza je bila v vseh izdelkih posebej izpostavljena, saj se ob njej zastavlja vrsta vprašanj. Kdo naj prvi bere? Kolikokrat naj se besedilo prebere? Ali kaseta lahko nadomesti učiteljevo branje? Na podlagi razgovora v delavnicah je mogoče oblikovati naslednje odgovore: prvi bere učitelj tedaj, ko tehnika branja omejuje razumevanje oz. okrni doživetje besedila. Če gre za lažja besedila (ali že slišana), berejo prvi učenci - cilj je vsekakor učenčevo prvo branje. Besedilo se prebere večkrat (učitelj; tiho, glasno branje itd.) - tudi o tem odloča zahtevnost besedila. Kaseta ne more in ne sme nadomestiti učiteljevega interpretativnega branja; glede na zvočno opremo (glasba, šumi) se navezuje na motivacijo, s tem da vzbuja eidetsko videnje/domišljijo in ustvarja razpoloženje.

1.3. Izražanje doživetij, analiza, sinteza, vrednotenje

Oblikovanje te faze se navezuje na izrazne in vsebinske značilnosti besedila ter na razvijanje sposobnosti za zaznavanje, razumevanje in vrednotenje književnosti. Učenci osvojijo tudi kak pojem iz literarne vede (pesem, pisatelj), nadgradijo prvotno doživetje in besedilo vrednotijo v primerjavi z medbesedilno in stvarno izkušnjo. Ta faza je zelo zapletena, saj je stik z besedilom mnogostranski (čuten, čustven, razumski, hkrati pa se postopki analize navezujejo na prvo fazo (motivacijo). Udeleženci delavnic so prikazali celo pahljačo možnosti za pridobivanje književnega znanja in razvijanje bralne sposobnosti - oblikovanje variant pogojuje tudi otrokova razvitost in bralna sposobnost, kar je iz priprav posebej razvidno.

1.4. Nove naloge

Postopki te faze segajo od ustvarjalnega pisanja do izražanja v drugi govorici (likovna, gledališka, plesna ipd.). Faza se še vedno navezuje na prebrano besedilo, in ni poljubno oblikovanje domišljajskega spisa, uprizoritve, slike.

2.1. I. ROB: SONCE ME JE POLJUBILO

Uvodna motivacija

1. Izkušajska (postopen prehod od stvarnosti v domišljajsko stvarnost):

a) Kdo nas je jutraj prebudil/pozdravil? Kako nas je pozdravil? Kdo vse nas lahko poljubi? Zakaj te kdo poljubi? Ali te je že poljubilo sonce? Kako si se takrat počutil?

b) Izlet na travnik. Pogovor o doživetju. Otroci pripovedujejo, kaj občutijo, zakaj se tako počutijo ipd. (**Opozorilo: Robovo besedilo ni opisovanje travnika, ampak izhaja iz človekovega odnosa do narave, ki se mu v posebnem razpoloženju zazdi nenavadna, poetična.** Izkušenska motivacija torej ne sme obnavljati znanja o travniku, ampak mora izpostaviti/obuditi čustveno razmerje do stvarnosti kot nenavadne poetične slike. V tem smislu je pogovor o doživetju mogoče usmerjati v opazovanje te nenavadne podobe, ki jo sooblikuje človekovo razpoloženje: regratove lučke so kot svetle krogle. Kakšni se ti zdijo oblaki? O čem se pogovarjajo drevesa?)

2. Poslušanje glasbe kot motivacija

a) N. Rimski-Korsakov: *Črmljev let*; pogovor o predstavah, ki jih vzbuja poslušanje z zaprtimi očmi.

b) *Wonderfull day*, pripoved ob predstavah o poslušanju; besedno, likovno ali plesno izražanje predstav.

3. Domišljjske igre

a) Kaj bi se zgodilo, če bi...

Kaj bi se zgodilo, če bi se spremenil v čebelo? Lep dan je, letiš nad travnikom, privabi te krasen rumen cvet. Spustiš se nanj, se zariješ med njegove dišeče lističe in... Pripoveduj, kaj občutiš, nadaljuj zgodnico.

b) Igra dveh besed (**usmerjeni domišljjski binom**)

Učiteljeva beseda: sonce; učenčeva: (...) (muca); povezava: in, pod, na, ob, v - naslov domišljjske zgodnice (npr. Sonce in muca, Muca na soncu). Učitelj na koncu doda: Muca je poljubila sonce. Je tudi sonce poljubilo muco? Kako? (Nadaljevanje zgodnice) Kaj pa, če bi tebe poljubilo sonce?

Interpretativno branje in čustveni premor

a) Učiteljevo branje, kasneje učenci tiho berejo besedilo, poiščejo ob tem najlepšo poved (v naslednji fazi glasno branje in utemeljitev izbora).

b) Učiteljevo branje, tiho branje ali branje v dvojicah.

Izražanje doživetij, analiza

Zaznavanje in razumevanje

a) Poišči v besedilu dele, ki opisujejo igro sonca z naravo!

b) Razloži poved: "Mama, mene je pa sonce poljubilo."

c) Kaj čuti čebela, kadar se zarije v cvet? Zakaj je mati hodila počasi?

č) Kdo je šel na izlet? Kam so šli? Zakaj je mati hodila počasi, čeprav ni bila stara? Zakaj sta dečka vriskala in skakala? S katerimi izrazi je pisatelj (**pojem iz literarne vede**) izrazil lepoto cvetoče narave? Kaj pomeni: "Izginil sem v cvetnem morju."

Vrednotenje

a) Primerjava z lastnim doživetjem: Je tudi tebe že kdaj poljubilo sonce?

b) Koga še sonce poljublja?

c) Ali je tudi vam kdaj tako lepo, da se počutite tako kot deček iz pripovedi?

č) Kdaj se ti zdi, da te je poljubilo sonce?

Pridobivanje književnega znanja

a) Kdo pripoveduje zgodbo? Deček - p r i p o v e d o v a l e c

b) medbesedilnost: Poznate še kakšno besedilo, v katerem sonce poljublja/boža naravo?

Povezovanje s sorodnimi besedili: *Vesela in žalostna voda, Kje, Pesmica o čričku, Očistimo potoček.*

Nove naloge

- a) Likovno izražanje, asociacije (Sončni dan).
- b) Deček pravi, da ne ve, kako so se vrnili. Morda pa veste vi? Pripoveduj, kako so se vrnili.
- c) Kaj si predstavljaš pod besedo sreča? Poišči čim več besed! (miselni vzorec)

2.2. F. LAINŠČEK: MAVRICA

Lasten odnos do besedila: tematika kot izhodišče učiteljeve priprave na interpretacijo:

- a) srečo ustvarjajo drobne stvari,
- b) majhne stvari polepšajo življenje.

Uvodna motivacija

1. Izkušenska (s postopnim prehodom v domišljjsko stvarno):

a) Opisovanje občutij ob slabem vremenu, primerjava z razpoloženjem ob lepem vremenu. (Možnost: obnovitev doživetja ob besedilu *Sonce me je poljubilo*.) Kaj nas ob dežju razveseli, če za hip posije sonce? (Tudi v tem primeru se zdi bistveno poudariti posebno oblikovanost mavrice, tj. njeno poetično podobo: Zakaj ima mavrica čudežno moč, da nas razveseli? Kdo je mavrici podaril barve?)

b) Razgovor o deževnem vremenu, opazovanje mavrice, kaj vemo o njej - prehod na domišljjsko stvarnost: na koncu mavrice je zaklad (**medbesedilnost**).

Učenci pripovedujejo, kakšen bi lahko bil zaklad, tudi pogovor o zdravju, sreči kot zakladu. Sestavljanje zgodbe o zakladu.

2. Motivacija na podlagi ključnih besed

- a) Kaj je mavrica (asociacije): veselje, sreča, ljubezen:
- b) aplikacije: miselni vzorec: sonce (rumeno, toplo,...), dež (rosi, pada, škreblija...), mavrica (pisana, velika, nežna, pravljica...). Ustvarjalno sestavljanje zgodbe Pisana mavrica.

3. Likovni izraz kot motivacija

Učenci po skupinah naslikajo barve, ki so jim všeč. Ureditev razstave, pogovor. Kaj je nastalo? Na kaj vas spominja? Sledi napoved in lokalizacija besedila: O tem, kar ste naslikali, imamo v berilu pesmico F. Lainščka.

Intepretativno branje in čustveni premor

Možno prvo branje učencev, samostojno (tiho) branje.

Izražanje doživetij in analiza

- a) Zakaj mavrica - stezica, žarek lepega?
- b) Ugotovitev razlike med stvarno in pesniško podobo (mavrica kot vremenski pojav: mavrica kot prispodoba).
- c) Značilnosti besedila: kratka pesem.

Vrednotenje: Od kod pride vse lepo?

Nove naloge

- a) Domišljjski spis: Odšel sem po mavrični poti.
- b) Kaj nas še lahko razveseli? c) Ilustriraj pesem! č) Kdaj se tebi v srce pripelje žarek lepega?

2.3. M. KOŠUTA: MORDA TUDI ŽABICE

Lasten odnos do sporočilnosti besedila: tema - varnost in toplina v družini. (Opomba: tako razumljeno besedilo je bilo osnova za prikazane motivacije; ob tem bi bile možne še vse druge oblike domišljjske motivacije, ki bi se navezovala na snov/motiviko pesmi. Predstavnost besedila je izrazito nonsensna, zato ponuja možnost za igre Domišljjski

binom, Čudežna predpona ali Igra vprašanj. Zanimivo je, da so se udeleženci odločali zlasti za izkušnjsko motivacijo, ki temelji na anticipaciji tematike besedila, in manj za vzbujanje nenavadne predstavnosti, ki bi bila ustrezna podlaga za sprejem besedila na motivni ravni, s tematsko nadgraditvijo. Domišljjsko igro, katere glavni namen je vzbujati eidetsko videnje, je namreč mogoče razmeroma preprosto dopolniti z razpoložnjsko motivacijo. Primer: domišljjski binom luna - zajec, Zajec na luni (naslov zgodbe), pogovor se usmerja tako, da pride do izraza njegova osamljenost oz. prijateljstvo z lunazajci (Daljšanje besed). Tema pesmi je implicitno nakazana že v snovi domišljjske zgodbe.)

Uvodna motivacija - izkušnjska

a) Razgovor o varnosti v družini: Kako se počutiš, kadar si sam doma? Ali te je strah? Zakaj? Kdaj si sam doma? Vam delajo družbo živali? Kdo pa skrbi za njih, kadar so same? Se med seboj pogovarjajo? O čem se pogovarjajo? Se igrajo? **(Izrazit primer prehoda iz zunajliterarne stvarnosti v domišljjsko stvarnost.)**

b) Poslušanje magnetofonskega posnetka kratke glasbene pravljice, ustvarjanje vzdušja domačnosti, varnosti. Pogovor o tem, kdo pripoveduje pravljice, ob katerih priložnostih so prosili babico, naj jim pripoveduje. **(Možnost: Kdo pa pripoveduje pravljice Luni, da zaspi? (medbesedilnost: B. A. Novak: Mala in velika Luna, 2. berilo)** S tem se poleg razpoložnjske doseže tudi domišljjska motivacija).

Interpretativno branje, čustveni premor

Predstavitve besedila s kaseto, učiteljevo branje, tiho branje učencev ipd.

Izražanje doživetij in analiza

(Ta faza je bila v pripravi najmanj izrazita, in sicer prav zaradi zapostavljanja snovne/predstavne plasti besedila. Navezujoč se na to plast bi bila možna vprašanja kot: Kam lete ptički? Kaj pomeni "razkrivati svet od opic do raket"?)

a) Medbesedilnost: Spomnimo se na *Žabecdo* iz 2. berila. Zakaj so imele žabice rade učitelja Kvaka? Koga pa imajo rade žabice iz pesmi M. Košute?

b) Analiza besedila poteka tako, da učenci ubesedijo svoja občutja/doživetja čimbolj samostojno, učiteljeva vprašanja vzpodbujajo primerjavo med besedilom in stvarno izkušnjo.

Nove naloge

a) Vezane na podoživljanje besedila: - pantomima (ples mušic in ptičkov, ki lete v nebesna zabavišča, hoja dedka medvedka...), - ilustracija vodne pravljice, ki jo je povedala babica svojim vnukom (žabicam);

c) izmisli si kratko zgodnico v žabjem jeziku.

2.4. B. A. NOVAK: V OZVEZDJU POSTELJE

Lasten odnos do sporočilnosti besedila: otroško življenje - življenje zvezdic - brezskrbnost (vedno?).

Uvodna motivacija

1. Daljšanje besed: komet - kometka; zgodnica o kometu in kometki (Na sladoled sta šla podnevi).

2. Igra

a) pogovor med zvezdami (ob predhodnem poslušanju glasbe),

b) z lutkami (Ti loviš; zvezde, meteorji, vesoljski kamni...),

b) gibalne igre (Metanje zvezdic. Kaj bi se zgodilo, če bi pri igri poletel v vesolje?)

(Odmik od stvarnosti je posebej zaznaven; s tem ko kot izhodišče vzamemo igro,

stvarnost že domišljjsko preoblikujemo, hkrati pa se taka motivacija navezuje na tematiko obravnavanega besedila.)

3. Pripoveduj: Potujem po vesoljski cesti (ob ustrezni glasbi).

Interpretativno branje in čustveni premor

Ker gre za odlomek, so udeleženci poudarili, da je potrebno učence na to opozoriti že v tej fazi. (**Dolgoročna motivacija:** Poišči v knjižnici knjigo, iz katere je obravnavani odlomek (navezava na poglavje berila Iz berila v knjižnico); preberi jo in naslednjič poročaj, kaj se je zgodilo Zvezdani, Zvezdini in Zvezdoni na potovanju).

Izražanje doživetij in analiza

a) Kaj pomenijo besede neznanke (...), kaj je ozvezdje?

b) Razlaga težjih povedi, pogovor.

(Zdi se, da bi pogovor lahko stekel tudi o lastnostih zvezdic, saj so - kakor same pravijo - odrasli zmeraj resni in pametni. Kakšne pa so zvezde? Tovrstno vprašanje se navezuje na učiteljevo strokovno pripravo; iz Novakovih zapisov o otroštvu je namreč mogoče razbrati, da pojmuje otroštvo kot čas, v katerem sta igra in čudenje še možna, medtem ko odraslost zaznamuje zdravorazumski odnos do sveta. **Izražanje doživetij in razvijanje razumevanja se potemtakem povezuje s tematiko otroškosti/igre - s tem omogoča vrednotenje kot vzporejanje domišljjske besedilne stvarnosti in otrokove zunajliterarne izkušnje.** Možnosti je še več, npr. Ali ste tudi vi kdaj cukali komete za rep, Kdo se vam zdi važen kot zvezda velikanka ipd.)

Nove naloge

a) Ilustracija besedilnega odlomka,

b) nadaljevanje zgodbe (tudi v povezavi z dolgoročno motivacijo),

c) izdelava lutk in uprizoritev odlomka,

č) življenje v vlogi zvezd (Na potepu z Zvezdano, Zvezdino in Zvezdono).

2.5. M. DEKLEVA: SANJE O GOVOREČI ČEŠNJI

Uvodna motivacija

Igra

a) Igra vlog: Potujmo z avionom! (Učenci - potniki, učiteljica - stewardesa)

Na potovanju poslušajmo glasbo; pripovedujmo, kaj smo na potovanju doživeli. Tudi učitelj pripoveduje o svojem potovanju. (**Zelo zanimiva in dobro zastavljena motivacija - domišljjska igra je za učitelja priložnost, da s svojo pripovedjo izrazi lasten odnos do besedilnega odlomka** (potovanje z avionom je kot dogodek podobno potovanju z letelim gnezdrom v obravnavanem besedilu).)

b) Domišljjski binom: dežnik - jadrati (**tudi kot usmerjeni domišljjski binom - učiteljeva polovica: jadrati, leteti, potovati, potovanje, vesolje, nebo, oblak ipd.**). Sledi pridobitev besed, ki naj sestavljajo domišljjsko zgodbo (učenci jih napišejo na tablo): vesoljec, raketa, kraljica, grad ipd. Igra se nadaljuje kot igra. Kaj bi se zgodilo, če bi (dežnik nenadoma poletel). Navezava na besedilo *Moj dežnik je lahko balon* (E. Peroci).

c) Danes se bomo igrali, a ne z igračami, temveč z besedami v deželi Besedariji. Kdo so prebivalci dežele Besedarije? (Izdelava miselnega vzorca - Besedarija: kača, klopotača, palček Smejaleček, maček Kratkotaček, gozd (govoreči, pojoči, stekleni...). (**Igra se povezuje s fantastično besedilno stvarnostjo odlomka.**)

Interpretativno branje in čustveni premor

Tiho branje - učenci so pozorni na igrive besede iz dežele Besedarije. Branje po vlogah.

Izražanje doživetij in analiza

a) Značilnosti sodobne pravljice (v povezavi z medbesedilno izkušnjo), čustveni odnos

do odlomka (oseb), razumevanje besedila (vprašanja o dogajanju v odlomku);

b) analiza nenavadnih besed in besednih zvez, besede neznanke. (V tej fazi tudi pogovor o nastopajočih v odlomku: Kam potujejo osebe?)

Nove naloge

a) Povezava z likovno vzgojo, izdelava scene za uprizoritev, slikanje pravljичnega gozda, lutke.

b) Oblikovanje domišljjske zgodbe V steklenem gozdu.

2.6. A. DE SAINT-EXUPÉRY: *MALI PRINC IN VRTNICE*

Lasten odnos do sporočilnosti besedila; tematika: osamljenost, iskanje prijatelja, doživljanje samote - tudi drobne stvari razveseljujejo človeka.

Uvodna motivacija

a) Izkušnjska/razpoložnjska: pogovor o obdarovanju, pomen daril, skromno darilo lahko človeka osreči bolj kot bogato;

b) domišljjska: Kje živi princ? (medbesedilnost - podoba princa v pravljici) ali je princ kljub bogastvu srečen?

c) Pogovor o izgubljeni igrači, ki je pobegnila v pravljичni svet (dober primer povezovanja čustvene in domišljjske plasti motivacije), zakaj je igrača pobegnila, otrokovi občutki ob tem.

Interpretativno branje in čustveni premor

Izražanje doživetij in analiza

a) Razlaga neznanih besed (uporaba, sopomenke...), pogovor o zgodbi in osebah.

b) Analiza odnosa otrok - izgubljena igrača : princ - vrtnica (osamljenost ob izgubi igrače : prinčeva naklonjenost do vrtnice).

Nove naloge

a) dramatizacija, izdelava scene,

b) oblikovanje zaključka zgodbe,

c) medbesedilnost: povezava s Smetiščnim mucem (tematika svobode).

3. Prikazani izdelki bodo skupaj s komentarji vzpodbuda za nadaljnje razmišljanje o besedilih iz drugega, tretjega in novega četrtega berila, saj se ob njih zastavljajo vprašanja, ki v okviru prispevka niso bila obravnavana. Zanimivo je, da udeleženci delavnic niso na vsak način iskali povezav z drugimi predmeti (zlasti SND), ampak so izhajali iz avtonomnosti umetniškega besedila, njegovega posebnega ustroja, sprejemanja in temu ustreznega oblikovanja šolske interpretacije po načelih in modelu književne didaktike.

Učitelje, ki bi želeli sodelovati v rubriki Šolske interpretacije vabim, da reviji *Otrok in knjiga* pošljejo svoje prispevke, pa tudi pripombe in nasvete - v povezavi akademske didaktike in prakse se kaže možnost izpopolnitve modela obravnave besedila, zato da bo pristop blizu učitelju in otrokom, ki so jim berila v prvi vrsti namenjena.